

УДК 338.43.01:636(477)

**М'ЯСНЕ СКОТАРСТВО УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ**

*Ковальчук О.Д., к.е.н., доцент Житомирський національний
агроекологічний університет*

Проаналізовано поголів'я великої рогатої худоби, виробництво м'яса в Україні та світі. Ідентифіковано основні причини складної ситуації на українському ринку продукції скотарства. Визначено основні напрями вирішення

досліджуваної проблеми.

Summary. The quantity of cattle, meat production in Ukraine and worldwide are analyzed. The main reasons of this difficult situation at the Ukrainian market are identified. The main directions of the researched problem are defined.

Ключові слова: світовий ринок, скотарство, велика рогата худоба, м'ясо ВРХ.

Keywords: world market, cattle-breeding, cattle, meat, beef.

Вступ. В результаті трансформації економічних відносин і побудови ринкового механізму в Україні виробництво продукції скотарства охопила глибока економічна криза. В країні склалася надзвичайно складна соціально-економічна ситуація, зумовлена економічною, соціальною, політичною нестабільністю, порушенням економічних зв'язків, спадом виробництва, інфляцією, зниженням рівня платоспроможності населення. Через переважаючий ріст цін на м'ясо-молочну продукцію порівняно з доходами населення має місце спад споживання цих життєво важливих продуктів.

Надзвичайно низький рівень споживання продуктів скотарства через

нестачу коштів є одним із основних чинників руйнування галузі, насамперед у високотоварних сільськогосподарських підприємствах. Причому рівень споживання цих продуктів значно нижчий від мінімальної фізіологічної норми, яка складає для споживання м'яса – 45 кг, молока – 353,3 кг на рік.

Результати дослідження. Скотарство, як найбільш складна і надзвичайно важлива галузь сільського господарства, є найважливішим індикатором стану тваринницької галузі взагалі. Значення галузі скотарства полягає в тому, що воно забезпечує майже все виробництво молока і більше третини - м'яса. У світі налічується більше 1,5 млрд гол. великої рогатої худоби (табл. 1).

Таблиця 1.

Поголів'я великої рогатої худоби, на кін. року, млн. голів

Країни	1990р.	1995р.	2000р.	2005р.	2009р.	2010р.
Весь світ	1448,7	1478,2	1482,7	1565,5	1622,8	1595,2
Бразилія	153,6	159,3	177,5	207,0	210,7	214,1
Китай	103,0	123,1	123,7	110,0	107,4	106,4
США	96,4	103,5	97,3	96,7	93,9	92,7
Аргентина	52,5	50,8	48,9	58,3	48,9	48,0
Російська Федерація	-	39,7	27,3	21,5	20,7	20,0
Франція	21,5	20,7	20,5	19,5	19,6	19,1
Німеччина	19,5	15,9	14,6	12,7	12,8	12,6
Канада	11,3	13,4	13,6	14,7	13,0	12,2
Великобританія	11,9	12,0	10,6	10,6	9,9	9,9
Іспанія	5,1	5,5	6,4	6,2	6,1	5,9
Італія	8,2	7,4	6,2	6,5	6,4	6,2
Польща	8,8	7,1	5,7	5,6	5,7	5,7
Україна	24,6	17,6	9,4	6,5	4,8	4,5
Нідерланди	5,1	4,6	4,0	3,7	4,0	3,9
Данія	2,2	2,1	1,9	1,5	1,6	1,6

Джерело: за даними державної служби статистики України [1, с. 394]

Дані таблиці свідчать, що суттєво нарощує поголів'я ВРХ Бразилія (за досліджуваний період на 60,5 млн. гол.), а найкритичніше зменшення відбулося в

Україні – на 20,1 млн. гол. Причому більшість поголів'я великої рогатої худоби в Україні утримується в особистих господарствах. Зосередження поголів'я

худоби у господарствах населення призвело до суттєвого ускладнення в організації заготівлі молока та яловичини і забезпеченні переробної промисловості сировиною. В даній ситуації відсутня чітка регламентація між учасниками ринку і тому важливим є вирішення питань підвищення якості продукції, зменшення втрат на всіх стадіях виробництва й надходження продукції до споживача, підвищення продуктивності праці та скорочення затрат ручної праці, зниження собівартості продукції, підвищення рентабельності її виробництва, поліпшення організації збутової діяльності.

Світовими лідерами з виробництва м'яса традиційно є Китай, у 2011 р. – 81,0 млн.т, США - 42,5 млн.т, Бразилія - 23,9 млн.т, Німеччина - 8,4 млн.т, Росія - 7,6 млн.т, Франція - 5,7 млн.т, Іспанія - 5,5 млн.т, Канада - 4,4 млн.т, Італія - 4,2 млн.т (рис. 1).

Основними причинами такого

розвитку скотарства в Україні є низький платоспроможний попит населення, диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію і промислові вироби, відсутність пільгового кредитування та державних дотацій, збитковість галузі та імпорт дешевого субсидованого м'яса. На ситуацію у тваринництві також впливають процеси, що відбуваються на світовому продовольчому ринку, зокрема і м'ясному, який в останні роки також відчуває значні потрясіння. Вони пов'язані як зі зростанням світових цін на зерно, так і з періодично виникаючими в різних районах планети епідеміями серед тварин. Це викликало необхідність знищення значної кількості поголів'я, введення суворих карантинних заходів. Багато країн-експортерів з цих причин були змушені значно скоротити обсяги виробництва і навіть поступитися місцем на ринку іншим постачальникам [2, с. 80].

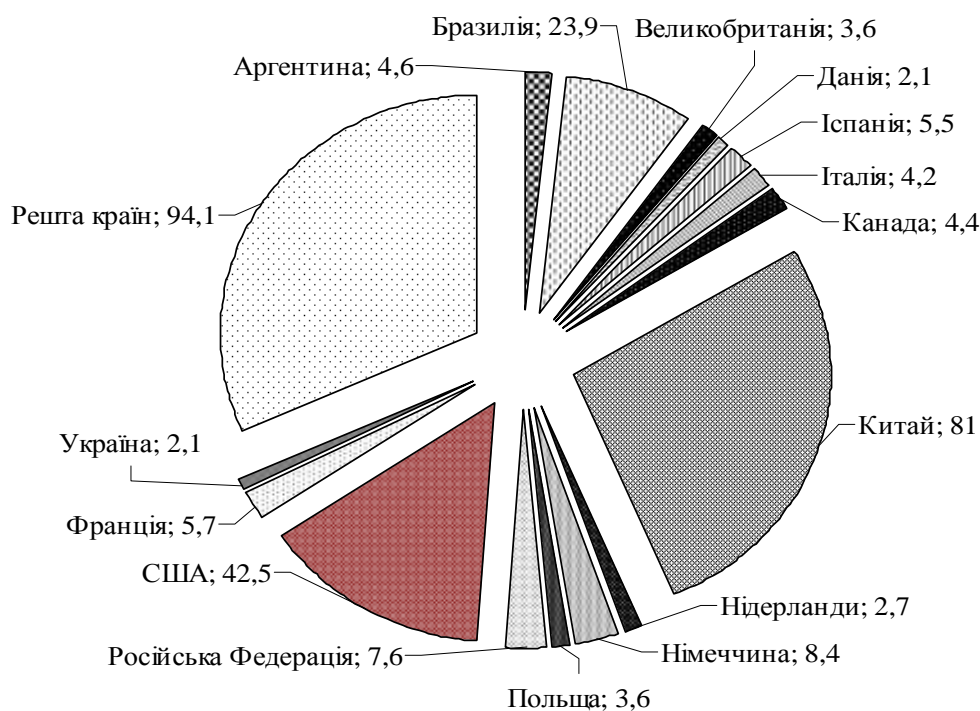

Рис. 1. Виробництво м'яса у забійній вазі в 2011 р., млн. т [1, с. 398]

Висновки.

1. Виробництво м'яса ВРХ в Україні знизилось до критичного рівня, за яким можливе повне знищення галузі. У

результаті переробна промисловість скоротила обсяги переробки м'ясної продукції, а її виробничі потужності використовуються лише частково.

2. Деструктивні процеси на українському ринку м'яса ВРХ перш за все посилювались у первинній ланці організаційно-технологічного ланцюга. Серед них особливе місце займають суттєве скорочення поголів'я худоби, відсутність спеціалізації та зниження концентрації виробництва, розбалансованість кормової бази, недосконалість виробничої інфраструктури, перехід на застосування ручної праці при утриманні худоби.

3. Основними напрямками покращення ситуації на ринку продукції

скотарства є: забезпечення сприятливих умов для виробництва скотарської продукції завдяки підтримці мінімальної прибутковості галузі, створення ринкової інфраструктури за умов нормальної конкуренції на ринку, здійснення антимонопольної політики та активної протекціоністської митної політики; регулювання попиту населення на продукцію скотарства насамперед шляхом підтримки рівня платоспроможності громадян; державна підтримка розвитку тваринництва в особистих господарствах громадян.

Список літератури

1. Сільське господарство України 2012: статистичний збірник / За ред. Н.С. Власенко. – К.: Державна служба статистики України, 2013. – 402 с.
2. Микитюк В. М. Відродження галузі скотарства в умовах ринкових трансформацій: монографія / В. М. Микитюк. – Житомир: Вид-во «ЖНАЕУ», 2012. – 508 с.